

231

ZARZĄDZENIE Nr 72 PREZESA RADY MINISTRÓW

z dnia 23 maja 1963 r.

w sprawie zadań prezydiów rad narodowych w organizowaniu i realizacji czynów społecznych.

W związku z uchwałą nr 366 Rady Ministrów z dnia 20 września 1961 r. w sprawie czynów społecznych oraz pomocy Państwa w ich organizowaniu i realizacji (Monitor Polski Nr 80, poz. 333), zwaną dalej „uchwałą nr 366/61”, oraz w celu stworzenia odpowiednich warunków do dalszego

usprawnienia akcji czynów społecznych, zarządza się, co następuje:

§ 1. 1. Prezydium rad narodowych sprawują nadzór nad podejmowaniem i realizacją czynów społecznych.

2. Inicjowanie i organizowanie podejmowania — na zasadach dobrowolności — czynów społecznych przez ludność, zakłady pracy i organizacje społeczne oraz udzielanie bezpośredniej pomocy w realizacji tych czynów należy przede wszystkim do zadań prezydiów gromadzkich, miejskich, dzielnicowych rad narodowych, rad narodowych osiedli oraz powiatowych rad narodowych, szczególnie w przypadkach, gdy przedsięwzięcie realizowane w czynie społecznym obejmuje swoim zakresem teren działania bądź interesy kilku gromad.

3. W razie realizacji czynów społecznych na terenie miast stanowiących powiaty lub na terenie miast wyłączonych z województw przepisy dotyczące prezydiów powiatowych rad narodowych (PRN) mają odpowiednie zastosowanie do prezydiów rad narodowych miast stanowiących powiaty oraz prezydiów rad narodowych miast wyłączonych z województw.

§ 2. 1. Zadania przewidziane do realizacji w ramach czynów społecznych powinny być ujmowane planami rad narodowych zgodnie z obowiązującymi zasadami i trybem sporządzania planów terenowych. W planach tych należy określić również środki przeznaczone na pomoc w realizacji czynów społecznych.

2. Realizacja czynów społecznych nie objętych planem rocznym, a wymagających materiałowej i finansowej pomocy prezydiów rad narodowych (§ 1 ust. 2) może być rozpoczęta tylko w razie stwierdzenia przez właściwe prezydium możliwości udzielenia tej pomocy z budżetu rady narodowej lub zapewnienia takiej pomocy z budżetu rady wyższego stopnia.

§ 3. 1. Ogólny nadzór i koordynację działalności prowadzonej w ramach czynów społecznych na danym terenie wykonują prezydium powiatowych rad narodowych.

2. Właściwe wydziały prezydiów PRN sprawują nadzór nad działalnością jednostek gospodarczych i organizacji realizujących czyny społeczne, udzielają im wszechstronnej pomocy organizacyjnej i technicznej oraz kontrolują ich działalność w tym zakresie.

§ 4. 1. Prezydium rad narodowych powinny zwracać szczególną uwagę na prawidłowe organizowanie wykonawstwa systemem gospodarczym zadań budowlanych realizowanych w ramach czynów społecznych. Należy przestrzegać zasady, że rozpoczęcie budowy może nastąpić dopiero po uprzednim zapewnieniu materiałowych i pieniężnych środków w rozmiarach umożliwiających właściwą koncentrację

robót. Prezydium rad narodowych nie powinny dopuszczać do rozpoczynania budów w przypadkach, gdy środki materiałowe i finansowe, które mają być świadczone w ramach czynu społecznego, nie zostały zgromadzone przez organizatorów przynajmniej w 50%.

2. W razie realizowania czynów społecznych systemem zleceń powinno się ściśle przestrzegać zasad i warunków ustalonych w § 2 uchwały nr 366/61. Należy dążyć do ograniczania wykonawstwa czynów społecznych w drodze zlecenia robót uspołecznionym przedsiębiorstwom budowlano-montażowym. System zleceń powinien być stosowany tylko w wyjątkowych przypadkach, uzasadnionych dużymi rozmiarami bądź skomplikowanym charakterem robót inwestycyjnych, przy czym niezbędnym warunkiem zlecenia ich wykonania przedsiębiorstwu jest zapewnienie w ciągu roku poprzedzającego rok realizacji danego zadania co najmniej 70% środków finansowych i materiałowych stanowiących wkład środków własnych inwestora. Zadania budowlane o charakterze remontów nie powinny być wykonywane systemem zleceń.

3. Prezydium rad narodowych organizować będą w miarę możliwości wykonawstwo większych lub bardziej skomplikowanych robót inwestycyjnych w sposób zapewniający realizację danego zadania częściowo systemem gospodarczym, a częściowo w drodze zlecenia niektórych robót (np. robót instalacyjnych itp.) przedsiębiorstwu budowlano-montażowemu, wykorzystując przy tym w szerokim zakresie materiały miejscowego pochodzenia oraz materiały budowlane nagromadzone przez organizatorów czynu społecznego.

§ 5. Przy organizowaniu i nadzorowaniu realizacji czynów społecznych prezydium rad narodowych powinny postępować w myśl ramowych wytycznych stanowiących załącznik do zarządzenia.

§ 6. Przepisy zarządzenia nie naruszają właściwości organów w zakresie dróg państwowych i robót kolejowych, określonych w § 3 ust. 4 uchwały nr 366/61.

§ 7. Przepisy dotyczące sprawowania przez właściwe wydziały prezydiów powiatowych rad narodowych fachowego instruktażu, nadzoru i kontroli działalności w zakresie czynów społecznych mają odpowiednie zastosowanie do czynów społecznych podjętych przed wydaniem niniejszego zarządzenia, a dotychczas nie zrealizowanych.

§ 8. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezes Rady Ministrów: J. Cyrankiewicz

Załącznik do zarządzenia nr 72 Prezesa Rady Ministrów z dnia 23 maja 1963 r. (poz. 231).

RAMOWE WYTYCZNE DOTYCZĄCE SPRAW ZWIĄZANYCH Z PODEJMOWANIEM I REALIZACJĄ CZYNÓW SPOŁECZNYCH

Ileokroć w wytycznych jest mowa o prezydiach gromadzkich rad narodowych (GRN), należy przez to rozumieć również prezydium miejskich i dzielnicowych rad narodowych oraz rad narodowych osiedli.

§ 1. 1. Czyny społeczne są podejmowane i realizowane przede wszystkim przez ludność oraz — zależnie od rodzaju przewidzianych do realizacji zadań — przez organizacje zawodowe i społeczne, jak np. kółka rolnicze, zespoły łąkarskie, spółki wodne, komitety blokowe, spółdzielnie produkcyjne, zakłady pracy itp.

2. Do wykonania określonego zadania w ramach podjętego przez ludność czynu społecznego może być wybrany komitet społeczny.

§ 2. 1. Społeczny komitet, zwany dalej „komitetem”, powinien być wybrany przez ludność na zebraniu, na którym ludność podjęła zobowiązanie w sprawie realizacji czynu społecznego. W skład komitetu powinni wchodzić:

- 1) przedstawiciel prezydium właściwej GRN,
- 2) przedstawiciel lokalnego komitetu Frontu Jedności Narodu,
- 3) sołtys zainteresowanej wsi lub radny,
- 4) inni wybrani przedstawiciele ludności podejmującej czyn społeczny.

Jeżeli zadanie realizowane w czynie społecznym obejmuje swoim zakresem teren działania lub interesy kilku wsi (lub gromad), powinien być wybrany przez zainteresowaną ludność wspólny komitet.

2. Komitety społeczne i jednostki organizacyjne, o których mowa w ust. 1, powinny określić i przekazać prezydium GRN przed rozpoczęciem realizacji czynu społecznego następujące dane:

- 1) przedmiot zamierzonego czynu społecznego (np. budowa lub remont drogi, szkoły, ośrodka zdrowia, świetlicy, remizy strażackiej, obiektów przeciwpożarowego zaopatrzenia wodnego itp.),
- 2) sposób wykonania zamierzonego czynu i zebrania środków potrzebnych do jego wykonania,
- 3) rodzaj i wielkość zadeklarowanych przez ludność świadczeń (pieniężnych, materiałowych, robocizny),
- 4) ewentualne deklaracje świadczeń ze strony zakładów pracy i organizacji społecznych zainteresowanych w realizacji zamierzonego przedsięwzięcia,
- 5) rodzaj wnioskowanej pomocy Państwa (dokumentacja projektowo-kosztorysowa, brakujące materiały budowlane, dostarczenie sprzętu i urządzeń, nadzór techniczny, pomoc finansowa),
- 6) przewidywany termin rozpoczęcia i zakończenia realizacji zamierzonego przedsięwzięcia,
- 7) innienny wykaz członków wybranego komitetu.

Powyższe ustalenia powinny być ujęte protokołem z zebrania ludności.

3. Zaleca się, aby komitety czynów społecznych prowadziły swą działalność w ramach lokalnych komitetów Frontu Jedności Narodu lub w porozumieniu z tymi komitetami.

§ 3. 1. Jednostki organizacyjne wymienione w § 1 oraz społeczne komitety powinny przed rozpoczęciem swej działalności uzyskać akceptację przez prezydium GRN ustaleń, o których mowa w § 2 ust. 2.

2. Akceptowane przez prezydium GRN czyny społeczne powinny być włączone do projektu planu gospodarczego gromady na najbliższy rok.

§ 4. 1. Prezydium powiatowych rad narodowych (PRN), w toku opiniowania projektów planów gromadzkich, dokonują analizy zamierzeń prezydium GRN w zakresie czynów społecznych oraz zgłaszają swoje uwagi i postulaty w sprawie wprowadzenia ewentualnych zmian. Jednocześnie prezydium PRN ustalają dla poszczególnych gromad rozmiary finansowej i materiałowej pomocy na realizację czynów społecznych ze strony prezydium PRN.

2. Właściwe wydziały prezydium PRN w porozumieniu z powiatowymi komisjami planowania gospodarczego powinny na podstawie projektów planów gromadzkich i załączonych do nich materiałów uzupełniających (§ 2 ust. 2):

- 1) dokonać analizy i oceny projektowanych czynów społecznych,
- 2) ocenić celowość gospodarczą oraz rozmiary projektowanych czynów społecznych dla potrzeb danego terenu,
- 3) ocenić realne możliwości wykonania przedsięwzięcia,
- 4) w razie budowy nowego obiektu — zbadać sposób i źródła pokrycia kosztów związanych z eksploatacją planowanego obiektu,
- 5) określić zakres i rozmiary pomocy Państwa na realizację czynów społecznych (§ 2 ust. 2 pkt 5).

3. W wyniku prac, o których mowa w ust. 2, i po porozumieniu z prezydium GRN prezydium PRN — zgodnie z obowiązującymi przepisami — ustalają zbiorczo w planie powiatowym podstawowe zadania przewidziane do realizacji w ramach czynów społecznych.

4. Na podstawie wyników prac, o których mowa w ust. 1, 2 i 3, prezydium GRN ustalają ostateczne zamierzenia w zakresie czynów społecznych oraz — w ramach obowiązujących przepisów — wysokość dotacji z budżetu gromadzkiego, przeznaczoną na poszczególne czyny. Ustalenia te wraz z planem gromadzkim powinny być przedstawione do uchwalenia przez gromadzkie rady narodowe.

§ 5. 1. W razie realizacji czynów społecznych mających charakter inwestycji funkcje inwestora powinny w zasadzie pełnić prezydium GRN.

2. Prezydium GRN może wyrazić zgodę na pełnienie funkcji inwestora przez społeczny komitet lub inną jednostkę realizującą czyn społeczny.

3. Prezydium GRN mogą przekazywać funkcje inwestora komitetom lub innym jednostkom realizującym czyn społeczny w przypadkach, gdy zadanie jest realizowane przez ludność w granicach jednej wsi, gromady lub osiedla, a roboty mają być wykonywane systemem gospodarczym, głównie przy użyciu materiałów miejscowego pochodzenia, oraz gdy przedstawiciele komitetów i innych jednostek gospodarczych posiadają odpowiednie kwalifikacje do sprawowania funkcji inwestora.

4. Zaleca się, aby w razie realizacji ważnych dla gospodarki powiatu czynów społecznych funkcje inwestora pełniły właściwe wydziały prezydium PRN. Decyzję w tej sprawie podejmuje prezydium PRN po porozumieniu z właściwymi prezydium GRN, na wniosek powiatowej komisji planowania gospodarczego. Prezydium PRN mogą powierzyć pełnienie funkcji inwestora także działającym na danym terenie powiatowym zarządom lub inspektoratom inwestycji bądź powiatowym dyrekcjom budowy osiedli robotniczych.

§ 6. 1. Przed przystąpieniem do realizacji czynu społecznego zainteresowane komitety społeczne oraz inne jednostki gospodarcze, po uzgodnieniu z właściwym prezydium GRN, powinny:

- 1) ustalić w porozumieniu z zainteresowaną ludnością lub jednostkami gospodarczymi wysokość i formy udziału w czynie społecznym (środki pieniężne, materiały, robocizna itp.),
- 2) sporządzić harmonogram realizacji świadczeń, o których mowa w pkt 1,
- 3) zorganizować prace ludności w ramach podjętych zobowiązań oraz przeprowadzić kontrolę realizacji zadeklarowanych świadczeń,
- 4) dokonać przeliczeń dniówek roboczych oraz zadeklarowanych materiałów na wartość pieniężną, a także ustalić wartości dniówek roboczych przy pracach transportowych,
- 5) prowadzić uproszczoną ewidencję pieniężnych wydatków, wpływów i efektów rzeczowych związanych z realizacją czynu społecznego.

2. W razie pełnienia funkcji inwestora komitet wykonuje ponadto — w uzgodnieniu i pod nadzorem prezydium właściwej rady narodowej — zadania wynikające z tych funkcji, np.:

- 1) dokonuje wypłat pieniężnych za odpłatną robocizną kwalifikowaną i ewentualnie niekwalifikowaną, zgodnie z obowiązującymi przepisami,
- 2) organizuje i zapewnia przy pomocy prezydium rady narodowej zaopatrzenia brygad roboczych w niezbędny sprzęt techniczny i ewentualnie transportowy w drodze zawierania porozumień z jednostkami gospodarczymi o dostarczenie takiego sprzętu,
- 3) zapewnia właściwy nadzór techniczny (budowlany) przy wykonywanych robotach,
- 4) gospodaruje materiałami nagromadzonymi dla realizacji zamierzonego przedsięwzięcia (ewidencja, wydawanie, nadzór nad magazynowaniem, kontrola zużycia materiałów itp.).

§ 7. 1. Komitet ustala wewnętrzną organizację i podział pracy członków komitetu oraz określa sposób podejmowania decyzji. W ważniejszych sprawach, co do których nie osiągnięto wewnętrznego porozumienia, komitet powinien odwołać się do zebrania ludności, która komitet wybrała.

2. Członkowie komitetu nie otrzymują wynagrodzenia za pełnienie swoich obowiązków. W wyjątkowo uzasadnio-

nych przypadkach komitet może za zgodą prezydium PRN powierzyć członkom komitetu (fachowcom) oraz innym osobom nie będącym członkami komitetu wykonywanie za wynagrodzeniem niektórych fachowych czynności związanych z realizacją danego zadania (np. sprawowanie nadzoru technicznego, prowadzenie spraw w zakresie księgowości itp.).

§ 8. 1. Komitet gromadzi wstępnie środki pieniężne przeznaczone na realizację zamierzonego przedsięwzięcia na specjalnym rachunku bankowym otwartym w miejscowej kasie spółdzielni oszczędnościowo-pożyczkowej lub w wyjątkowym przypadku — jeśli ze względów komunikacyjnych jest to dla komitetu dogodniejsze — w oddziale Narodowego Banku Polskiego.

2. W celu otwarcia rachunku w oddziale Narodowego Banku Polskiego wymagane jest złożenie:

- 1) odpisu uchwały prezydium rady narodowej, które zaakceptowało dany czyn społeczny,
- 2) wzoru podpisów zatwierdzonych przez organ wymienionego wyżej prezydium rady narodowej.

3. Wydatki na zakup gotowych dóbr inwestycyjnych oraz dotyczące kapitalnych remontów mogą być dokonywane bezpośrednio z rachunku, o którym mowa w ust. 1. Wydatki związane z nakładami inwestycyjnymi polegającymi na robotach budowlano-montażowych nie mogą być dokonywane z tych rachunków.

4. Środki przeznaczone na realizację zadań inwestycyjnych komitet przelewa z rachunku wymienionego w ust. 1:

- 1) jeżeli funkcje inwestora pełni prezydium rady narodowej — na rachunek funduszu dobrowolnych świadczeń społecznych właściwej rady narodowej, utworzony na podstawie przepisów:

- a) rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 lipca 1960 r. w sprawie funduszu dobrowolnych świadczeń społecznych (Dz. U. Nr 39, poz. 233) oraz
- b) zarządzenia Ministra Finansów z dnia 23 grudnia 1960 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki funduszami dobrowolnych świadczeń społecznych (Monitor Polski z 1961 r. Nr 1, poz. 10),

- 2) jeżeli funkcje inwestora pełni komitet lub inna jednostka — na rachunek komitetu (innej jednostki, której powierzono funkcje inwestora) we właściwym oddziale Banku Inwestycyjnego lub Banku Rolnego w zależności od charakteru realizowanej inwestycji.

5. Realizowane przez komitety inwestycje finansowane przez Bank Inwestycyjny lub Bank Rolny banki te przekazują do zastępczego finansowania do najbliższego dla siedziby komitetu oddziału Narodowego Banku Polskiego.

§ 9. 1. Komitet powinien składać okresowe informacje o swej działalności na zebraniu ludności, która wybrała komitet. W informacji powinny być przedstawione w szczególności następujące sprawy:

- 1) wykonanie ustalonych harmonogramów świadczeń ludności,
- 2) zaawansowanie robót przy wykonywaniu czynów społecznych,
- 3) dane o stanie rachunku funduszu (wpływy i wydatki) i o potrzebach w tym zakresie,
- 4) dane o gospodarce nagromadzonymi materiałami oraz o potrzebach w tym zakresie,
- 5) ewentualny udział środków funduszu gromadzkiego na niektóre cele miejscowe w realizacji czynu społecznego oraz udział środków z budżetu rady narodowej,
- 6) inne sprawy związane z mobilizacją własnych środków oraz ocena i wnioski co do dalszych prac związanych z realizacją czynu społecznego.

2. Informacje, o których mowa w ust. 1, powinny być udzielane również prezydium GRN, na której terenie działa komitet, oraz właściwemu wydziałowi prezydium PRN.

§ 10. 1. Komitet likwiduje swoją działalność po wyko-

naniu w czynie społecznym zadania i oddaniu obiektu do użytku.

2. Z całości kształtu swej działalności komitet powinien sporządzić protokół zawierający w szczególności rozliczenie z pieniężnych i materiałowych środków przeznaczonych na realizację danego zadania oraz omówienie innych ważniejszych spraw związanych z realizacją czynu społecznego i przekazaniem obiektu do użytku.

3. Protokół, o którym mowa w ust. 2, powinien być przedstawiony do zaakceptowania przez właściwe prezydium rady narodowej.

§ 11. 1. Właściwe wydziały prezydium PRN powinny sprawować fachowy instruktaż, nadzór i kontrolę działalności komitetów oraz innych jednostek organizacyjnych realizujących czyny społeczne w zakresie poszczególnych dziedzin gospodarki (oświata, kultura, komunikacja itp.). Przy sprawowaniu nadzoru i kontroli działalności komitetów oraz innych jednostek organizacyjnych realizujących czyny społeczne właściwe wydziały prezydium PRN powinny w miarę możliwości korzystać z pomocy banku finansującego, wydziału finansowego i ewentualnie innych zainteresowanych organów prezydium PRN. Kontrole powinny być przeprowadzane przynajmniej jeden raz w roku ze zwróceniem szczególnej uwagi na gospodarkę finansową i materiałową kontrolowanych jednostek. Przy sprawowaniu nadzoru i kontroli wydziały prezydium powinny współpracować z właściwymi komisjami PRN i GRN.

2. Na podstawie materiałów informacyjnych i sprawozdawczych biur gromadzkich rad narodowych oraz wydziałów prezydium PRN powiatowe komisje planowania gospodarczego powinny sporządzać i przedstawiać prezydium PRN zbiorcze informacje i sprawozdania wraz z wnioskami, dotyczące przebiegu realizacji czynów społecznych:

§ 12. 1. Zaleca się prezydium rad narodowych inicjowanie i organizowanie w szerszym niż dotychczas zakresie czynów społecznych mających na celu wykorzystanie wszelkiego rodzaju własnych środków ludności (robocizny, materiałów i środków finansowych) przy realizacji zadań (inwestycyjnych i innych) wykonywanych ze środków państwowych i społecznych (np. Funduszu Budowy Szkół) w ramach planów rad narodowych.

2. Ustalenie szczegółowych warunków, zakresu i form udziału czynu społecznego w realizacji inwestycji państwowej powinna określać umowa zawarta między inwestorem (odpowiednim wydziałem prezydium właściwej rady narodowej) a jednostką organizacyjną podejmującą czyn społeczny lub komitetem reprezentującym zainteresowaną ludność.

3. Umowa, o której mowa w ust. 2, powinna być zawarta w roku poprzedzającym rok realizacji danego zadania, najpóźniej w okresie opracowywania projektu planu przez wydziały prezydium PRN, oraz powinna precyzować w szczególności:

- 1) wielkość świadczeń w ramach czynu społecznego oraz ich rodzaj (robocizna, wielkość i rodzaj własnych materiałów budowlanych, wielkość środków pieniężnych),
- 2) rodzaje świadczonej robocizny (np. wykaz poszczególnych rodzajów robót przewidzianych do wykonania w czynie społecznym) kwalifikowanej i niekwalifikowanej,
- 3) formy gromadzenia środków pieniężnych oraz ich przekazywania na rachunek inwestora,
- 4) harmonogram i szczegółowe terminy realizacji poszczególnych rodzajów świadczeń, o których mowa w pkt 1—3.

4. Jeżeli zadanie podstawowe, realizowane przy współudziale czynu społecznego, ma być wykonane systemem zleceńowym, szczegółowe ustalenia, o których mowa w ust. 3 pkt 1—4, powinny być dokonane przy współudziale zainteresowanego przedsiębiorstwa budowlanego. Ponadto inwestor powinien określić z przedsiębiorstwem wykonawczym sposób przeprowadzania rozliczeń uwzględniających wykorzystane świadczenia w ramach czynu społecznego.